

****Reactie op het 8e Nitraatprogramma****

Het 8e Nitraatprogramma mist volgens vele experts en belanghebbenden een essentiële onderbouwing met betrekking tot de bronnen van achtergrondbelasting in Flevoland en andere regio's. In Flevoland komt een aanzienlijk deel van de Nitraatbelasting niet alleen uit bemesting, maar ook uit natuurlijke en geologische bronnen, zoals kwel uit de randmeren en zoute opslag onder de grond, en vogels met name ganzen. Deze bronnen brengen Nitraat naar het grondwater, ongeacht het bemestingsniveau. Het weglaten of niet voldoende mee wegen van deze factoren in het beleid en de rapportages leidt tot een onrealistisch beeld van de werkelijke situatie en kan leiden tot maatregelen die niet effectief of zelfs schadelijk zijn.

Daarnaast wordt het bodemleven compleet uit het oog verloren in het programma. Het negeert de dynamiek waarin bodemorganismen zorgen voor de afbraak en omzetting van organisch materiaal naar Nitraat. Wanneer de toegestane hoeveelheid bemesting wordt verlaagd, kan dat erop neerkomen dat het bodemleven wordt onderdrukt, waardoor de natuurlijke N-cycli worden verstoord. Als er minder bemest wordt dan het gewas nodig heeft, komt het resterende Nitraat uit de afbraak van organisch bodemmateriaal en bodemorganismen. Een verder strenger normstelling zonder rekening te houden met deze processen kan juist leiden tot een afname van bodemvruchtbaarheid, waardoor gewassen minder gaan groeien en fotosynthese afneemt. Dit vermindert de omzetting van CO₂ en kan het klimaat schaden, wat op langere termijn negatieve effecten kan hebben op zowel de landbouwproductie als het milieu.

Het is daarom van groot belang dat er meer onderzoek komt naar het optimale N-gehalte in de bodem en in het water. Het is niet realistisch of wenselijk om het Nitraatgehalte op nul te zetten, omdat planten en bodemorganismen een minimum aan N nodig hebben voor hun functioneren en groei. Het vinden van het juiste evenwicht vraagt om gedegen wetenschappelijk onderzoek, waarbij onder andere gekeken moet worden naar de natuurlijke N-waarden in diverse bodems en ecosystemen.

Het rapport maakt ook een vergelijking tussen stikstof in het kader van natuurherstel, maar doet dat op een onvolledige wijze. Hoewel stikstof vaak de schuld krijgt van uitgeputte natuurgebieden en verzuring, is CO₂ net zo essentieel voor het ecosysteem, zij het op een andere wijze. De uitstoot van CO₂ uit de industrie en transport bedraagt ongeveer 158,4 megaton, terwijl de N-uitstoot uit de landbouw slechts 302 kiloton is. De grote verschillen in cijfers tonen aan dat een directe vergelijking op basis van hoeveelheid niet altijd eerlijk is. Het gaat immers om dezelfde processen en effecten; CO₂ en N uit de landbouw hebben beide een stimulerend effect op planten groei, waardoor andere soorten in de verdrukking komen.

Verder vereist het beleid een diepgaand onderzoek naar hoe Nitraat wordt omgezet naar aminozuren door anaerobe bacteriën in de bodem en ondergronds. Zolang deze omzetting niet volledig is begrepen en gekwantificeerd, mag niet worden gesteld dat Nitraat in het grondwater

onvermijdelijk uitspoelt en bijdraagt aan waterverontreiniging. Het is mogelijk dat een groot deel van het Nitraat wordt gebruikt door micro-organismen of omgezet in alternatieve stoffen voordat het de dieper gelegen waterlagen bereikt. Het risico bestaat dat rapportages en beleidsadviezen gebaseerd zijn op aannames die niet de werkelijkheid weergeven, wat bijdraagt aan beleidsbesluiten die niet effectief of zelfs contraproductief kunnen zijn.

Om tot een passend en effectief Nitraatbeleid te komen, moeten verder onderzoek en metingen worden gedaan op de volgende aspecten:

1. Hoeveel N wordt er uit normale kwel en bronnen zoals zoute kwel uitgestoten onder normale omstandigheden?
2. Hoeveel N komt vrij uit zoute kwel bij verhoogde waterstanden of verstoringen?
3. Wat is de hoeveelheid N die het gewas zelf nodig heeft voor een optimale groei zonder overbemesting?
4. Welke rol speelt bodemleven in de N-cyclus en hoeveel N wordt daaruit vrijgemaakt of vastgelegd?
5. Wat is het ideale niveau van bodemleven dat de bodemvruchtbaarheid en ecosystemen ondersteunt?
6. Hoe en wanneer wordt Nitraat in het oppervlaktewater omgezet in aminozuren door micro-organismen?
7. Welke processen en omstandigheden zorgen voor de omzetting en opname van Nitraat, en hoe kunnen deze worden beïnvloed?
8. Hoeveel natuurlijke belasting uit vogelmest is er werkelijk?

Tot slot is het cruciaal dat de resultaten van dergelijke onderzoeken leiden tot realistische normen wat een eerste stap kan zijn naar een oplossing van het stikstofslot, en er weer perspectief in de landbouw en huizenbouw mogelijk is.

Met vriendelijke groet

Henk Heijboer

Dronten